

הצאר והשולטן

מדוע גורם המיקובין הנוכחי של פרשות השחיתות לתגובה ציבורית כה כזו, עמוי קה וזעזעמת?

יש לכך כמה סיבות משולבות. נטל המיסים הגיע לשיא שאין למעלה ממנו. המחיר רים מאמרים, בעוד השכר כימעט קפוא. הפער החברתי מגיע למידים המסכנים את קיום המדינה. הצביעות הממשלתית עוברת כל גבול. משום כך מקובל האזרה בסוף 1971 את אגרונו למיקרא פרשת-שחיתות, שלא היתה גורמת לו אף להרים את גבות-עיניו בסוף 1961. פכנותו פקעה.

ת האווירה הזאת ניסו חוגים פוליטיים מסויי- מים לנצל למטרותיהם, כאשר התפוצצה שורת- הפצצות של נפטר-מכוניות-רומים.

לא ציידה-מכשפות המדאיגים כלי-כך את הגברת מאיר, וגם לא לוחמי-המוסר המובילים, כדבריה, אל הי פאשיום.

אלא דווקא חוגים הקרובים לה מאיר-מאר.

כאשר היה נדמה שכל השערוריות נוגעות לתחום פעולתו של פינחס ספיר, גמלה אצל חסידי דיין (ואולי בהשראת דיין עצמו, מי יודע?) ההחלטה לנצל כדי לסלק את ספיר מדרכם. הם קיוו למשוח בהזדמנות חגיגית זו את נסיכם ליורש-העצר, בתקווה שגולדה תסתלק תוך כמה חודשים.

כל קבוצת עיתונאיה-חצר של דיין, המשובצים בעיי- תונים השונים (כל עיתונאי בכיר יודע את כל הרשימה על-פה) פתחו במסע כדי למקד את ההתקפה.

בניגוד לגילויים עצמם, היה מסע זה מתור- אם ומאורגן היטב.

אט-אט התגבשה תדמית פשוטה: ספיר, שפירא ושוח' הם מושחתים, או לפחות משחיתים. רק דיין הוא טהור מכל רבב.

ומכאן הפיוזון המשותף של חסידי דיין: ההנהגה הכלכלית היא מסואבת ומנוונת, יש צורך בכביר בעל סוס לבן ורטייה שחורה.

אין זה פלא שחתם בערה בהם להשחית כשלפתע התפוצצה עוד פצצה — והפעם בגבם. פרשת-העתיקות הוכיחה כי דיין אינו רוכב על סוס לבן, אלא על דחפור מלוכלך, החופר עתיקות בניגוד לחוק, וגם על משאית מכוסה, המובילה אוצרות שדודים מן הסוחרים ואל הסוחרים.

זה מקלקל את הכל. בזעם אין-אונים מסבירים עתה סיכני-דיין שאנחנו משרתים את ספיר, שדן בן-אמוץ נוקם נקמה פרטית מפני שסתמו את פיו בגלי צה"ל, שאנחנו משחקים מישחק פוליטי אפל, וכיוצא באלה. תוך כדי כך הם מעלימים את חלקנו המכריע בגילוי פרשת נתיבי 999, למשל.

הזעם מוכן. הוא מגלה את חומרת הפיגוע.

כל הגידופים האומללים האלה. יש רק גרעין אחד של אמת: הפרענו לאנשי-דיין לנצל את השערוריות כדי להתקדם אל השילטון.

אין אנחנו מבדילים בין מושחתים, ואין אנחנו מבי- דילים בין משחיתים.

אך לא נניח גם לאחרים להנהיג הפלייה כזאת.

וזאת משני טעמים: ראשית, מפני שיש הבדל פוליטי כלשהו בין האגר פים השונים של השילטון. כולם יחד רחוקים מאיתנו. ממחנה השלום והדמוקרטיה, כמו הירח מכדור-הארץ. אולם גם לירח יש שני הצדדים: הצד הקרוב לנו קצת יותר, והצד האחר, השרוי בחושך.

אם ינוצלו הפרשיות על-ידי הניצים הקרי- צוניים כדי לחסל את הניצים המתונים, (הנח' שבים בטעות ליונים) יהיה זה אסון למדינה. דרך זו מובילה — אם לא לפאשיום, הרי לי- סיפוח ולמלחמת-ניצח.

שנית, מפני שהדבקת כחם השחיתות לשר אחד או למישרד אחד, באה להעלים את האמת, שהיא חמורה הרבה יותר: המישטר הקיים מוכתם כולו בכתם זה. אין כל הבדל בין האימפריה הכלכלית של הצאר ספיר, ובין השטחים המחוקקים של השולטן דיין. זוהי אותה מלכה עצמה. השחיתות, המתגלה כפרשיות אלה, היא סימון-היכר של המימסד כזו, על כל אנפיו. אין לרפאה, אלא על-ידי החלפת המישטר.

כאשר פרשה הגברת גולדה מאיר את כנפי הגנתה על כל חברי ממשלתה, וכרכה יחד את פרשת-אוטוקורס ופרשת שוד-העתיקות, היא אישרה עובדה זו. ועל כך, כאמור, אנו חייבים לה תודה.

כמה מיליונים, אלא למנות כונס-נכסים לחברה. ועדת- הכלכלה של הכנסת, שדנה עד אותו רגע בעניין צדדי לגמרי (החווה עם חברת ליינד הבריטית) הפכה כתר צאה מכך במה לחקירות ולגילויים, בעידוד העיתונות. אך לא היתה לוועדה זק-חבריה שום הש- פעה על עצם פיצוץ הפרשה.

פרשת ורד התפוצצה מפני שאי-אפשר היה עוד לכסות את ההפסדים העצומים של החברה. אבסורד הוא לטעון כי אנשי דיין פוצצו שדוש פרשות אלה. כל שדוש הפצצות הונחו, בהיסח הדעת, על-ידי אנשי ספיר דווקא, לפי ני שעדה על דעתם שהם יהיו הקורבנות.

לא פחות מיקרי היה עיתוי פרשת-העתיקות של דיין. העולם הזה פירסם את כל הפרטים העיקריים של פרשה זה בגיליון האחרון של שנת 1968, בכתבת-שער שנשאה את הכותרת: „התחביב של שרי-הביטחון הופך לעסק גדול — מיסחר העתיקות של דיין.“ אלא שאו, באווירה של הימים ההם, לא עורר גילוי מרעיש זה שום תגובה ציבורית. פשוט נפרש עליה קשר-השתקה כללי, בעור רתם הפעילה של כל הלוחמים-בשחיתות של ימינו.

גם הירוש פרשה זו היה פרי מיקרה.

הכנסת נתבקשה לאשר תיקון קטן לחוק העתיקות.

גולדה בעיני מייק. ("ידיעות אחרונות")

היתה זאת ההזדמנות הראשונה, מאז נבחרתי לכנסת, לדבר על נושא זה. לכן הוכרתי אז את שוד-העתיקות של דיין.

בגלל הרגישות הציבורית החדשה לפרשות השחיי- תות, זכה גילוי זה לתהודה רבה בארץ ובעולם. דן בך אמוץ, שהתעניין כבר קודם לכן בעיסקי-העתיקות של דיין, נטל את העניין לידיו. למרות קשר-ההשתקה, פרץ העניין החוצה.

צירוף של מיקרים.

וכן שאין זה צירוף מיקרי באמת.

אמנם כל פצצה התפוצצה במיקרה, אך האווירה הציבורית, שסיפקה את התהודה הי- עצומה להתפוצצות, לא היתה מיקרית כלל.

גילויי שחיתות אינם דבר חדש בארץ. הם מלווים את המדינה מאז יומה הראשון. העולם הזה גילה במשך השנים אלפי מיקרי-שחיתות. מהם עשרות פרשות גדוד- לות. מהן שמשכו תשומת-לב רבה, ואחרות שלא משכו תשומת-לב כלל.

קאריקטורה אופיינית ברוח ההתקפה של חסידי דיין. בנאומו, הגנה גולדה בעיקר על דיין, בפרשת שוד- העתיקות. אך בצירוף, מופיעים דווקא ספיר ושפירא.

ת דבריה של הגברת גולדה מאיר בישיבת סיעת המערך בכנסת קראתי בקורת-רוח אמתית. אני מרגיש שעלי להודות לה.

ולא רק מפני שהיא אלה, בטוב ליבה, להעמידני בראש מחנה שומרי-המוסר ומגלי-השחיתות. מחנה הכולל, לפי הסדר שנקבע על-ידי, גם את דן בן-אמוץ, העיתון הארץ ושולמית אלוני.

זה כבוד רב. תיחן.

אמנם, מחנה זה מוביל, לדבריה, אל הפאשיום. כי מי שמגלה שחיתות ותובע את תיקונה הוא, לכל הדי- עות, פאשיסט אמתית.

אך גם על כך אני חייב לה תודה. כי זה משחרר אותי, לפחות, מן האישוש שהוטח בפני לא פעם על-ידי חבריה של הגברת מאיר: שאנחנו מובילים אל הקומר- ניזם, ר"ל.

אבל לא בגלל נקודות אישיות אלה שמחי- תי בקראי את הדברים.

אני חושב שהגברת מאיר עשתה שרות רב למדינה ולאמת, כאשר לכיזה סביבה את כל חברי ממשלתה, וכרכה יחד את כל גילויי-השחיתות.

היא לא הבחינה בין פרשת שוד-העתיקות ובין פרשת אוטוקורס, בין חוקפי דיין ובין חוקפי ספיר ושפירא. לכל המטענות והאשמות קבעת כתובת ברורה אחת: **הממשלה על כל חבריה, וכראשה הגברת גולדה מאיר עצמה.**

זה הוגן, זה נכון וזה צודק. **הממשלה כולה אחראית למצב הקיים, וי- ראשה-הממשלה אחראית לממשלה כולה.**

ד לאותו רגע השתדלו אנשים מסויימים, ובי ראשם עיתונים ועיתונאים מסויימים, להנהיג בארץ סטנדרט חדש של שחיתות.

מעין שחיתות סלקטיבית.

מסתבר שיש שחיתות של טובים ושחיי- תות של רעים, שחיתות של נצים ושחיתות של יונים, שחיתות שהיא בסדר ושחיתות שאינה בסדר.

השחיתות של האנשים הטובים היא שחיתות טובה. היא בסדר גמור. מי שמגלה אותה ותוקף אותה — הוא מנוול. משוחד. מרושע.

השחיתות של האנשים הרעים היא שחיתות רעה. רעה מאד. מי שמגלה ותוקף אותה — הוא גיבור לאומי, אביר ללא חת וללא דופי.

כדומר: לא טיב המעשה קובע, אלא טיב העושה את המעשה.

שר א' שודד בנק — נו טוב, זה יכול לקרות לכל אחד. מעשה שובב, חו-החיה-הה. הרי לא נפריע לו בהצי- לת המדינה בגלל מעשה של מה-בכך.

שר ב' מכיים בחוצות — שוד ושבר, לאן הגענו?! לפטר את הנבל! להכניס אותו לבית-הסוהר. ויהי מחננו טהור!

מי אמר שיש מערכה נגד השחיתות? שטויות!

מי יש שתי מערכות נגד שתי שחיתויות. המערכה הטובה נגד השחיתות הרעה, והי- מערכה הרעה נגד השחיתות הטובה.

ומכאן רק צעד קטן נוסף אל התיאוריות שפרחו השי- בוע בחוגי הממשלה והכנסת והעיתונות: שכוחות מסוי- ימים המציאו את המערכה הראשונה, כדי להפיל את השר א', ושכוחות מסויימים אחרים השיבו מלחמה שרעה והמציאו את המערכה השנייה, כדי להפיל את השר ב'.

תיאוריות יפות, המלהיבות את הרמיון. איישם יושב טרסט-המחוחות של מחנה א' ומחילט: להתיר את הרצו- עה, עליהם! ובפינה חשוכה אחרת יושבת ההנהגה הסור- דית של מחנה ב', וקובעת: לשגר את הטיל הנגדי, להנחית את המהלומה, יאללה, אודרוב!

וכל חובבי סיפורי-מתת ומרעיד-מוני וי- ג'יימס בונר יושבים ונהנים.

אמת היא, למרבה הצער, הרבה יותר פרוזאית.

פשוט לא היתה שום מערכה מאורגנת ומתוכננת לגילוי פרשות-השחיתות.

לא שדים ורוחות פתחו בצירי-מכשפות. כל מכשפה הגיעה בנחות עצמה. כשהיא רכזי- כה על מטאטא שבור משלה.

וכך היו הדברים:

פרשת נתיבי 999 התפוצצה בגלל יוזמתה הפרטיז- נית של קבוצה קטנה של אזרחים טובים, וביניהם דויד ניב. אלה הרעישו ועלומה, גרמו לכך ששר-האוצר יעביר את העניין לשרי-המשפטים, ושזה ימנה את משה בן-זאב כחוקר.

יתכן שכל זה היה נשאר בסוד ונקבר בשקט, לולא גילה העולם הזה את דבר מינוי החוקר, ופירסם ב-10 באוגוסט לראשונה כתבת-שער על „שחיתות ומעילות בנפט הישראלי בסיני“.

מכאן והלאה נתגלגלו הדברים כימעט בי- עצמם, בתאוצה גוברת.

פרשת אוטוקורס התפוצצה מפני שאנשי האוצר החלי- טו, בי' באוקטובר, לא להעניק לשובינסקי הלוואה של